

Senad Agić

ISLAM I BOŠNJACI U AMERICI

Rezime

Ovaj rad se bavi populacijom Bošnjaka muslimana u Americi. Počinje razmatranjem pitanja koji se tiču prvih muslimana koji su emigrirali iz Bosne i nastanili se u Čikagu. Rad govori o doprinosu muslimana Bošnjaka američkom multinacionalnom, multikulturalnom i multireligijskom društvu, o izazovima sa kojima se oni suočavaju u tom društvu i na kraju o praktičnim posljedicama terorističkog akta od 11. septembra.

S imenom Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

“Ja zbilja neću niti jednom pregaocu između vas dobro djelo poništiti, muško ili žensko bili! Vi ste jedni od drugih. Doista ću onima koji su se iselili, i koji su iz staništa svojih protjerani, i koji su na Mojemu Putu boli imali, i koji su se borili ili su poginuli, grijehe njihove prekriti i doista ću ih uvesti u bašče džennetske kroz koje teku rijeke! To im je nagrada od Allaha, a kod Allaha je zbilja nagrada najljepša!”

(Kur'an, 3:195)

Bošnjaci – prvi muslimanski emigranti u Chicagu

Prvi Bošnjaci, većinom iz Hercegovine, došli su na tlo Američkoga kontinenta u Chicagu 1902. godine. Već 1906. Formiraju prvu muslimansku organizaciju “Džemijjetu-l-hajrijjeh”, što znači da u Chicagu u to vrijeme nije bilo značajnijeg prisustva drugih muslimana. Bili su to ekonomski emigranti koji su zbog ekonomske krize, trbuhom za kruhom, preplovali Atlantik da bi se skrasili u Chicagu. Većina ih nije znala ni čitati ni pisati, radili su teške poslove, nisu se ženili i mladi su umirali. Njihovi mezari su u predgrađu Skokiju, lijepo su uređeni i održavaju se besprijeekorno.

Drugi val emigranata nadolazi poslije Drugog svjetskog rata i oni se većinom smatraju političkim izbjeglicama. Zbog komunističkog sistema koji je uspostavljen po svršetku rata, oni su radije dolazili i u Ameriku samo da izbjegnju ateizam. U tom valu bilo je nekoliko pojedinaca koji su povelili zajednicu u akciju otvaranja prve džamije u Chicagu 1954. Prvi imam bio je Ćamil-ef. Avdić, svršeni Al-Azhara i jedan od vodećih intelektualaca među muslimanima u Americi u to vrijeme.

Prvo što su uradili doseljenici u Chicagu iz ovog drugog vala bilo je da su – iako siromašni, bez ikakve pomoći bilo kakvih agencija – otvorili džamiju. Bila je to prva džamija u Chicagu, pa su se u njoj okupljali i drugi muslimani. Ovo zaista raduje i služi na čast i ponos svim Bošnjacima.

Treći val čine emigranti koji su se pridružili već postojećoj Zajednici sedamdesetih godina. Ovaj posljednji, najveći val iseljenika dosada (od 250.000 useljenih Bošnjaka u Americi, oko 30.000 živi u Chicagu), započeo agresijom na BiH 1992. i dalje se održava.

Imamsku dužnost u Chicagu su vršili: rahmetli Ćamil-ef. Avdić, rahmetli Husein-ef. Viteškić, dr. Mustafa-ef. Cerić, Ekrem-ef. Mujezinović i moja malenkost. Značajan je doprinos Ćamil-ef. Avdića što je znao okupiti i ujediniti naše ljude, dok je Mustafa-ef. Cerić, opet, s druge strane, znao pokrenuti džemat u akciju gradnje veleljepne džamije u Northbrooku, koja je danas jedna od 100 najljepših u Americi.

Na prijedlog reisu-l-uleme dr. Mustafe-ef. Cerića, Islamski kulturni centar u Chicagu je 2000. godine osnovao Fondaciju "Ćamil-ef. Avdić", iz koje se svake godine dodjeljuje nagrada u iznosu od 1.000 dolara najboljem učeniku i učenici završnih razreda medresa pod pokroviteljstvom Rijasetu IZ u BiH. Ovim se željelo i ime i djelo Ćamil-ef. Avdića sačuvati od zaborava.

Nošeni snažnim entuzijazmom, džematlije su radom i svojim prilozima pomogli da se napravi sjajan objekat. U njemu se danas obavljaju namazi, održavaju vazovi, mekteb, vjenčanja, susreti sa drugim muslimanima, susreti sa nemuslimanima, djeluje izdavačka djelatnost, biblioteka, Radio "Glas Bošnjaka", vode se akcije pomoći muslimanima u svijetu, priređuju posjete gostujućih alima, zajednički iftari i obilježavanje značajnih datuma.

Međureligijske aktivnosti

Suradnja sa pripadnicima drugih konfesija je vrlo dobra i iz dana u dan se intenzivira. Vrijedno je spomenuti da je jednom prilikom našem zajedničkom iftaru prisustvovao i čikaški kardinal, poslije čega je u sali za predavanja održan prijateljski i srdačan međureligijski susret.

Svake godine preko 2.000 američkih građana, većinom studenata, posjeti Centar, upozna se sa historijom zajednice i sa osnovnim načelima islama. Rezultat takvog otvorenog pristupa gostima i posjetiocima nemuslimanima je da određeni broj studenata tu započne svoje upoznavanje sa islamom koje poslije obično bude okrunjeno prihvatanjem.

Centar je posjetio veliki broj značajnih ličnosti. Da spomenemo neke koji su održali predavanja: dr. Cheriff Bassiouni, dr. John Esposito, dr. Michael Sells, dr. Ivo Banac, dr. Smail Balić, dr. Šaćir Filandra, dr. Francis Boyle, dr. Hassan Hathout, dr. Sayyed Hossein Nasr, dr. Marcia Hermensen, dr. Laleh Bakhtiar, Shaykh Nazim Adil Al-Qubrusi, Shaykh Hisham Kabbani, dr. Enes Karić, dr. Enes Kujundžić, dr. Hilmo Neimarlija, hfz. Ismet-ef. Spahić, zamjenik reisul-uleme, dr. Mevludin Hasanović, dr. John Hunwick, premijer Malezije Muhamed Mehathir i mnogi drugi.

Velika priznanja koja je Centar dobio samo su rezultat njegove otvorenosti prema svim ljudima dobre volje. Islam je, ovdje se drži, dovoljno velik

i širok da obuhvati sve koji mu prilaze s bilo koje strane. Muslimanima iz BiH nikada nisu bili strani kontakti sa drugima i drukčijim.

Jedinstvo u različitosti

Što se tiče drugih aktivnih džemata u SAD i Kanadi, oni su, osim džemata u Torontu i New Yorku koji su nešto ranije uspostavljeni, još u fazi uspostavljanja i postepeno slijede rad i metode Chicaga, ali njihov konačan broj niti možemo niti smijemo fiksirati. Adrese, telefone i imena imama i do sada uspostavljenih džemata mogu se dobiti odlaskom na Rijaset: <http://www.rijaset.net/dijaspora/imenik/imenik.asp>. Ako nekoga put nanese u neke od ovih gradova, neka sam provjeri kako su i koliko aktivni.

Najbolja džamija je ona koju džematlije sami sebi naprave. Džemat koji sam sebi nije u stanju napraviti džamiju i ne zaslužuje da je ima i da se zove džematom. Svaki džemat u Americi je BiH u malom, jer u njegovim safovima ravnopravno stoje vjernici svih kulturnih, socijalnih i obrazovnih zona. Cvijetnjak je ljepši i mirisniji što je u njemu više različitog cvijeća. Nijedan cvijet se s drugim ne spori. Žive u slozi i nadopunjuju jedan drugog izgledom, bojom, mirisom. Uvijek tu ima onog boljeg i mirisnijeg, a ima i manje mirisnog. Zbog razlika nisu netrpeljivi. Tako i zajednici Bošnjaka treba svaki lijepo odgojen, iskren, moralan i islamu odan, poslušna i disciplinirana djelatnik.

S obzirom na to da je dio najstarije organizirane zajednice (Rijaset je u decembru svečano obilježio 120 godina IZ u BiH) kod Bošnjaka, IZ u SAD i Kanadi čini sve ono što je IZ u zemlji činila svih ovih 120 godina svoga samostalnoga djelovanja: osnivanje džemata, koordiniranje rada džemata, osiguravanje imama ili vršilaca dužnosti imama, izdavanje potrebne literature za potrebe vjeronauke, organiziranje akcija prikupljanja zekata i sadekatu-l-fitra i kurbana za potrebe naših humanitarnih organizacija i vjersko-obrazovnih institucija u BiH, rad oko osiguravanja stipendija siromašnim učenicima medresa, aktivno sudjelovanje u priređivanju tradicionalnih susreta Bošnjaka Sj. Amerike (ove 2003/1424. godine je domaćin St. Louis posljednjeg vikenda mjeseca maja) itd.

Da navedemo organizirane džemate sa aktivnim imamima u SAD i Kanadi i to onim redom kako su formirani (prije 1992.): Chicago (IL),

Toronto (CA) (2 džemata), New York (NY); (poslije 1992): Phoenix (AR), Detroit (MI) (2 džemata), St. Louis (MO), Hamilton (CA), Atlanta (GA), Bowling Green (KY), Jacksonville (FL), Louisville (KY), Grand Rapids (MI), Seattle (WA). U fazi osnivanja su, sa ili bez vršioca dužnosti imama: San Jose (CA), Burlington (VT), Harrisbourg (PA), Charlotte (NC), Portland (OR) i Clearwater (FL).

Izazovi pred muslimanima Amerike i IZ Bošnjaka

Većina muslimana iz Azije se uselila u SAD, ne da šire islam i radi islama, već zato što tu nalaze socijalnu sigurnost, dobru zaradu, posao, dobar školski i zdravstveni sistem. Teško je, naravno, kada je u pitanju islam i rast zajednice muslimana Amerike, procijeniti šta će donijeti iskustvo i praksa muslimana koji su u Ameriku emigrirali radi novca, jer neki pokazatelji već sada odslikavaju bolnu činjenicu da muslimani SAD i Kanade za gotovo stotinu godina djelovanja nisu nikada imali, nemaju, a i pitanje je hoće li u skoroj budućnosti imati a) krovnu organizaciju i rukovodnu strukturu sa muftijom u vrhu. Zato muslimani u SAD-u, jedinoj supersili današnjice, nemaju ni svog b) glasnogovornika koji bi sa punim legitimitetom i vjerskim autoritetom predstavljao muslimane na svim nivoima, kao što nema ni svog c) domaćeg vjerskoprosvjernog kadra, jer nema svojih d) vjerskoobrazovanih zavoda koji bi educirali imame po mjeri potreba, navika i aspiracija muslimana u SAD. Jedino je izdavačka djelatnost ostvarila određene rezultate i potisnula saudijska izdanja pretežno sumnjive ideologije, dok se potrebe za imamima zadovoljavaju uvozom "jeftinog vjerskog kadra" skromnog obrazovanja, pretežno iz zemalja Bliskog istoka, Indije i Pakistana.

S obzirom na navedeno, IZ Bošnjaka u S. Americi je uvijek bila u prednosti, jer je mogla, djelujući u krilu IZ u BiH, naslanjajući se na njenu organizacionu strukturu, nastaviti kontinuitet čuvanja i razvijanja vjerskog identiteta snagom i privlačnošću svoga tradicionalnoga islama. Bit će veoma zanimljivo ispitati i sociološki istražiti kako će se poslije potrebne vremenske distance vjersko iskustvo i praksa IZ Bošnjaka u Americi odraziti na sliku islama u Americi, ne samo zato što je organi-

zirana na tradicionalni način, već i zbog činjenice da su muslimani BiH na Američki kontinent većinom došli iz nužde, a ne radi dunjalučkih ciljeva i interesa.

Konsekvence tragedije 11. septembra

Jedna od važnijih konsekvenci tragedije od 11. septembra 2001. godine je što su muslimani, kao uostalom i pripadnici drugih religija ranije, počeli preispitivati svoje veze sa zemljama porijekla, uvezujući se sve više i snažnije u američke islamske institucije. Veze sa arapskim svijetom su se pokazale ne samo nedjelotvornim već i krajnje destruktivnim tako da su muslimani koji žele nastaviti živjeti u SAD (imigranti kao i starosjedilački afro-američki muslimani) počeli shvaćati da su dio američkog društva i da se prema toj činjenici konačno moraju početi određivati. Pripadnicima IZ Bošnjaka u Americi niko do sada nije, a imamo razloga da vjerujemo da i u budućnosti neće zamjerati zbog veza sa BiH, dok god te veze ne budu ugrožavale nacionalnu sigurnost Amerike, što do sada nije bio slučaj.

Naš čovjek je platio visoku cijenu da bi konačno shvatio da ništa nije moguće bez čovjeka, ali da ništa nije trajno bez institucija. Da bi i formalno-pravno počela postojati, sve govori da će se u St. Louisu u okviru majskih Susreta, održati osnivačka skupština Islamske asocijacije Bošnjaka Sjeverne Amerike i usvojiti pravilnik da posluži kao neophodan uvjet za valjanu registraciju. ♦

Abstract

This paper deals with the Muslim Bosniac population of America. It begins by considering issues concerning the first Muslims to emigrate from Bosnia, who settled in Chicago, and their contribution to America's multi-national, multi-cultural and multi-religious society, going on to address the challenges they face in such a society, and finally the practical consequences of the 11 September 2001 terrorist attack.